

Кривуля Валентина Олексіївна
*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри прикладної лінгвістики
Дніпровський гуманітарний університет*

Дерій Леся Олександрівна
*викладач кафедри прикладної лінгвістики
Дніпровський гуманітарний університет*

КОНЦЕПТ ЗНАЧЕННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ТА АНГЛОМОВНОГО СЛОВА « НАСИЛЛЯ » В ТЕКСТАХ ПРЕСИ ТА ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТАХ

Динамічний розвиток прагматичних засобів традиційної масової інформації та поява нових інформаційних технологій сприяє все більшому їх проникненню в повсякденне життя. Тексти преси та юридичні тексти є багатим джерелом інформації про країну досліджуваної німецької та англійської мови і безумовно є матеріалом для формування прагматичної, соціокультурної, лінгвокультурологічної, лінгвокогнітивної компетенції, яка дозволяє урахувати суспільно-історичні та культурні умови життя тих чи інших носіїв німецької та англійської мов, дозволяє змодельовати різні емоційні та прагматичні концепти.

До теперішнього часу написано багато робіт про концепти, однак однозначне тлумачення цього терміну до сих пір відсутнє. Ми розуміємо концепт як певне уявлення про фрагмент світу або частини фрагменту, яке має складну структуру, виражено різними групами ознак, а також реалізується різними мовними засобами німецької та англійської мов. Особливе зацікавлення науковців викликає аналіз вербального вираження емоцій людини в різних ситуативних моментах у німецькій та англійській мовах, що відповідає антропоцентричному спрямуванню сучасної лінгвістики, що й визначило актуальність теми нашого дослідження. Питанню вивчення вербальної реалізації емоцій людини присвятили свої праці такі вчені, як: Б.С. Шимкова, А.Ю. Черевенюк, І.С. Лаухіна та інші [1, 2, 3].

Мета – розглянути та порівняти лексико-семантичні характеристики мовних одиниць, які репрезентують концепт «насилля» в німецькій та англійській мовній картині світу. У тезах ми розглядаємо репрезентацію концепту «насилля» на матеріалі німецькомовних та англомовних тлумачних словників.

Для виявлення та розкриття понятійної лексико-семантичної складової концепту був обраний метод аналізу сучасних лексикографічних джерел, які містять актуальні на сьогодні проведення дослідження значення імені концепту. Німецькі та англійські тлумачні словники дають такі визначення концепту «насилля»: 1. подавляти когось; 2. пригнічувати когось; 3. насилля на працю; 4. насилля на вибір; 5. насилля охоронятися від когось;

6. застосовувати насилля; 7. проводити насилля; 8. змушувати до насилля; 9. оборонятися від насилля; 10. значення в юриспруденції – насильник; 11. насилля на захисну промову; 12. насилля проти когось; 13. насилля укриття від когось; 14. в юриспруденції – сімейне насилля; 15. право на захист від людей; 16. закон проти насилля; 17. сила закону від насилля; 18. закон країни про насилля; 19. триматися в межах закону проти насилля; 20. порушувати закон про насилля; 21. бути рівним перед законом про насилля; 22. гендерне насилля; 23. насилля у правознавстві; 24. юриспруденція проти насилля; 25. суд проти насилля; 26. значення «визначення» слід відзначити, що в тлумачних юридичних словниках поняття «насилля» асоціюється з такими поняттями: 1. насилля на працю; 2. як захист від насилля; 3. як захист від домашнього насилля; 4. як захист від насилля особистої свободи; 5. як життя дитини без насилля; 6. як захист від домашнього насилля; 7. як захист норм права від насилля; 8. як захист службової документації від примушування; 9. як принцип захисту у кримінальному праві від насилля; 10. як захист від насилля на пульсі реального життя.

Необхідно вказати, що ядром концепту «насилля» є сема «захист» у загальноповиваному значенні, а в юридичному значенні виступає сема «захист» законом від насилля. Для визначення характеристики концепту «насилля» в німецькій та англійській мові було проведено частотний словниковий аналіз виділених лексем на основі порівняння німецьких та англійських тлумачних словників та німецького і англійського юридичного правового словника [4].

Таким чином, можна виділити частотність використання лексем концепту «насилля»: у загальнопопулярних словниках 26 випадок використання семи «насилля», а в німецьких та англійських юридичних словниках 10 випадків використання.

Можна ствердити, що більшість характеристик концепту «насилля» носять позитивно захисний характер, що показує значущість поняття, його оцінки та визнання в німецькій та англійській системах соціальних відносин. Ядро характеристики концепту «насилля» в німецькій та англійській мовах склали дієслова: охоронятися, остерігатися, оборонятися, вступатися за когось, захищатися, укриватися, відстоювати інтереси когось.

Тобто всі лексичні значення знаходять своє відображення в системі німецьких та англійських соціальних відносин і мають особливе значення в правовій та юридичній сферах.

Наше дослідження відкриває можливості та перспективи для подальшого вивчення в німецькомовній та англійськомовній картині світу. Отримані результати розширюють коло питань і проблем у сфері міжкультурної комунікації, лінгвокультурології та прикладної лінгвістики.

Список використаних джерел:

1. Шимкова Б.С. Емоційні концепти у німецькій та англійській мовній картинах світу. *Мова та мовлення: лінгвокультурологічний,*

комунікативний та дидактичний аспекти : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 2019. С. 155-159.

2. Черевенюк А.Ю. Концепт «зірка» в німецькій лінгвокультурі : *Мова та мовлення: лінгвокультурологічний, комунікативний та дидактичний аспекти* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 2019. С. 111-115.

3. Лаухіна І.С. Мовні одиниці – репрезентанти концепту «гнів» (на матеріалі української та французької мов) : *Мова та мовлення: лінгвокультурологічний, комунікативний та дидактичний аспекти* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 2019. С. 137-140.

4. Das Große Wörterbuch der deutschen Sprache. In zehn Bänden / Red. Bearb.: Werner Scholze-Stubenrecht (Projektleiter)... Unter Mitarb. von Brigitte Alsleben. Mannheim : Bibliographisches Institut & F.A. Brockhaus AG, 1999.

5. Creifels Rechtswörter 18. Auflage, Verlag C. H. Beck München, 2004, S. 1683.

Лабенська Лілія Леонідівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права
Дніпровського гуманітарного університету

ПРАВА ДИТИНИ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Конституція України на вищому законодавчому рівні регламентує, що забезпечення прав людини є найважливішою функцією держави та її обов'язком.

Як зазначає В. Веселуха, «дитина - це маленька людина, що має певні потреби, але не має достатніх сил, розуму й досвіду, щоб захистити себе» [1, с. 95].

Саме тому, досконале нормативне забезпечення прав дитини є важливим питанням в діяльності держави в сфері прав людини.

Якщо доросла особа має можливості впливати на стан нормативного закріплення та практичної реалізації певної групи прав людини, то у дитини такі можливості відсутні. Тому на міжнародному рівні досить значну увагу приділяють цьому питанню.

Сучасний масив нормативно-правових актів, які регламентують можливість реалізації механізму забезпечення, охорони та захисту прав дитини є досить багаточисельним. Всі елементи цього механізму, в цілому, відповідають обов'язковим вимогам та стандартам, які передбачені міжнародними нормативно-правовими актами. Разом з тим, активна динаміка розвитку суспільних відносин, процеси глобалізації, просування прогресу, емансипація й інші чинники, суттєво впливають на всі сфери життя людини. Логічно, що виникає гостра необхідність реформування окремих положень законодавства, яке регламентує перелік та порядок реалізації прав дитини.